

3. Державна казначейська служба України / Казначейство інформує / Моніторинг надходжень до бюджетів і фондів. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/kaznachejstvo-informuye/monitoring-nadhodzhen-do-byudzhativ-ta-fondiv> (дата звернення 07.11.2019)

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування військового збору: проект закону №2252 від 10.10.2019 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=67053](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67053) (дата звернення 08.11.2019)

## **ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ**

*Середа Л. А., студент*

*Науковий керівник: Смоляк В. А., к. е. н., доцент  
Харківській національній економічній університет  
імені Семена Кузнеця*

У процесі управління кредитною діяльністю банку об'єктами є не лише кожна окрема кредитна операція, а й сукупність усіх наданих банком кредитів з їх взаємовпливом і взаємозалежністю, тобто кредитний портфель банку. Беззаперечним є твердження, що правильна організація процесу кредитування, розробка ефективної і гнучкої системи управління кредитними операціями виступає основою фінансової стабільності і стійкості банків. У сучасних умовах з метою забезпечення організації ефективної кредитної діяльності банки розробляють власну кредитну політику і застосовують практичні механізми її реалізації, що у більш широкому розумінні є управлінням кредитним портфелем банку.

Головна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає у забезпеченні максимальної дохідності за допустимого рівня ризику. Рівень дохідності кредитного портфеля залежить від структури й обсягу портфеля, а також від рівня відсоткових ставок за кредитами. На формування структури кредитного портфеля банку істотно впливає специфіка сектору ринку, який обслуговується цим банком. Для спеціалізованих банків структура кредитного портфеля концентрується у певних галузях економіки. Для іпотечних банків характерним є довгострокове кредитування. У структурі кредитного портфеля ощадних банків переважають споживчі кредити та позички фізичним особам.

Вивчення сутності управління кредитним портфелем банку передбачає необхідність оперування поняттям «управління» як ключової категорії у аспекті зосередження уваги під час розгляду теоретичних засад обраної тематики. Необхідно підкреслити важливість даної категорії, що обумовлено зв'язком між теоретичними засадами здійснення кредитної діяльності та практичними ситуаціями з якими може зіткнутися банківська установа під час здійснення кредитних операцій. Відповідно, виникає необхідність у визначення категорії «управління».

Управління за своєю сутністю є цілеспрямованою системою, що пов'язана з використанням чітко визначеного інструментального апарату для впливу на об'єкт управління, що дає можливість досягти поставленої мети та завдань.

Процес управління можна розглядати як сукупність юридичних, економічних, організаційних норм і правил, у межах яких функціонує корпорація (товариство), і на базі яких будуються відносини між усіма її учасниками. Управління поєднує різних учасників корпоративних відносин, кожен з яких дбає про свої власні інтереси, встановлює між ними механізми і способи взаємодії. Згідно з визначенням Світового банку, управління поєднує норми законодавства, нормативні положення та практику господарювання у приватному секторі, що дозволяє товариству залучати фінансові та людські ресурси, ефективно здійснювати господарську діяльність і таким чином продовжувати своє функціонування, нагромаджуючи довгострокову економічну вартість шляхом підвищення вартості акцій і дотримуючись при цьому інтересів усіх осіб, що беруть участь у товаристві та в житті суспільства в цілому.

На основі усього вищенаведеного можливо стверджувати, що управління кредитним портфелем є комплекс дій стосовно усіх наданих позик, направлених на реалізацію інтересів банку та заснованих на принципах забезпечення розвитку та збуту.

Процес управління кредитним портфелем можна уявити послідовність певних стадій. Для визначення методів та підходів до управління кредитним портфелем даний повинен відбуватись послідовно. На першому етапі відбувається вибір кредитної політики банку, потім проводиться аналіз ринку кредитів, на основі чого формується кредитний портфель, а надалі відбувається перегляд та оцінка ефективності кредитного портфеля.

Розв'язання проблеми управління кредитним портфелем банку значною мірою може бути вирішене завдяки ретельному аналізу Ме-

тоди управління кредитним портфелем доцільно досліджувати на трьох ієрархічних рівнях: на рівні банку (економічні показники, авторизація); на рівні кредитного портфеля (диверсифікація, лімітування, створення резервів, страхування, продаж кредитів, сек'юритизація) та на рівні окремої позички (аналіз кредитоспроможності позичальника, аналіз та оцінка кредиту). Такий поділ методів управління кредитним портфелем дозволяє як розширити коло самих методів, так і посилити контроль за їх виконанням.

У банківській практиці управління кредитним портфелем застосовуються також певні заходи [1], спрямовані на мінімізацію втрат від кредитного ризику.

Лімітування як метод зниження кредитного ризику являє собою встановлення межі обсягу виданого кредиту. Межа (ліміт) кредиту може встановлюватися окремим позичальникам, групі однотипних позичальників, галузі господарства. Це дає змогу уникнути ризику концентрації кредитних вкладень в окремих суб'єктів, що зменшує вірогідність можливих втрат від кредитних операцій.

Розрахунок ліміту кредитування здійснюється на підставі фінансових показників позичальника і прогнозування його майбутніх грошових потоків. Розмір ліміту залежить від можливих фінансових результатів діяльності суб'єкта, що кредитується, за кварталний термін. Через квартал необхідно робити уточнення потреб і можливостей позичальників.

Банки використовують таку форму лімітування кредитів, як кредитна лінія, що являє собою юридично оформлене зобов'язання банку перед позичальником надавати йому протягом певного терміну позички в межах узгодженої суми. Вона встановлюється у разі тривалих зв'язків між банком і позичальником і має декілька переваг порівняно з одноразовим кредитом. Позичальник має змогу точніше оцінити перспективи свого розвитку, скоротити витрати часу, пов'язані з переговорами про укладання окремих угод на кредитування. Зазначені переваги стосуються і банку. При цьому у нього з'являється можливість детальніше ознайомитися з діяльністю позичальника.

Оперативність при стягненні боргу передбачає обов'язок банку підтримувати з позичальником контакт протягом усього терміну користування позичкою. Банку необхідно уважно стежити за станом справ у клієнта і при виникненні у нього проблемних ситуацій, які можуть спричинити несплату боргу, вжити необхідних упереджувальних заходів щодо захисту своїх інтересів.

Метод диверсифікації слід застосовувати зважено та обережно спираючись на статистичний аналіз і прогнозування, враховуючи можливості самого банку і, насамперед, рівень підготовки кадрів. Диверсифікація потребує професійного управління та глибокого знання ринку. Саме тому надмірна диверсифікація призводить не до зменшення, а до зростання кредитного ризику. Адже навіть великий банк не завжди має достатню кількість висококваліфікованих фахівців, котрі володіють глибокими знаннями в багатьох галузях економіки, знають специфіку різних географічних територій, мають практичний досвід роботи з різними категоріями позичальників [2].

Для ефективного виконання завдання раціонального формування кредитної політики в банку та успішної її реалізації розроблено комплексний науково-методичний підхід до управління кредитними ризиками в банку як частини загальної системи оцінки та управління ризиками.

Спочатку проводиться оцінка частки повернення кредитів та доходів по ним (кредитний ризик). Оскільки кредити становлять близько 70 % банківських активів, можна вважати, що зазначений показник характеризує якість активів в цілому. Даний параметр банк планує на основі вивчення внутрішніх факторів, а також враховує чинники, що не залежать від його діяльності (прогнозні макроекономічні показники, зміни нормативно-правової бази, тенденції на національному та світових фінансових ринках) [3].

Таким чином, у процесі управління кредитним портфелем можна виділити три види кредитних стратегій банку: високо ризикова стратегія, поміркована та низько ризикова. Визначення найбільш придатної на даний час і для даного банку кредитної політики сприяє ефективному використанню позичкових ресурсів.

### **Література.**

1. Кишакевич Б. Ю. Особливості сучасних застосування моделей оцінки кредитного ризику в Україні. *Економічний простір*. 2008. № 12. С. 32–39.

2. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. *Галицький економічний вісник*. 2016. № 2 (27). С. 157–162.

3. Капустян В. О. Класифікація моделей банківської діяльності/ *Управління розвитком*. 2017. № 5(102). С. 238–239.